

بِسْمِ تَعَالَى

رضایت نامه و برائت نامه

دکتر سعید افضلي

دانشیار پزشکی قانوني و مسموميتها

دانشگاه علوم پزشکی همدان

هر فرد عاقل و بالغی حق دارد در مورد درمان یا روش درمانی که برایش توصیه شده یا ضرورت دارد تصمیم بگیرد. او باید از چگونگی درمان خود آگاه باشد و بدون کسب رضایت او انجام چنین عملی ضرب و جرح و جرم محسوب می شود .

به عنوان یک قاعده کلی معالجه و درمان بدون رضایت بیمار به جزدروارد اضطراری امری غیر قانونی است. برخلاف گذشته که پزشکان اعتقاد داشتند چون درمان به سود بیمار است می توان وی را به انجام آن مجبور کرد .

بیمار نه تنها حق دارد که در مورد مشاهده و معاینه و لمس بدنش رضایت بدهد ، بلکه باید به وی حق داد که از روی علم و آگاهی نسبت به اینکه چند روش درمانی برای بیماری وی وجود دارد، آن را که مناسب تر می داند انتخاب نماید و این اساس رضایت آگاهانه است .

انواع رضایت :

1- رضایت ضمنی (تلویحی)

2- رضایت بیانی (صریح)

رضایت کتبی

رضایت شفاهی

انواع رضایت:

1- رضایت ضمنی (تلویحی): در این حالت بیمار تلویحاً و بطور شفاهی به پزشک خود اجازه معاینه و درمان را میدهد. نمونه روزمره آن مراجعه بیماران به پزشکان در مطب ها و درمانگاهها و مراکز درمانی میباشد.

2- رضایت بیانی (صریح): در این نوع رضایت که بصورت کتبی اخذ میگردد بیمار به پزشک خود اجازه میدهد درمورد اعمال الکتیو (جراحی، بیهوشی و...) اقدام مناسب را انجام دهد.

**ماده 59 قانون مجازات اسلامی: اعمال زیر جرم محسوب
نمیشود:**

**"بند دوم- هر نوع عمل جراحی یا طبی مشروع که با رضایت
شخص یا اولیاء یا سرپرستان یا نمایندگان قانونی آنها و رعایت
موازین فنی و علمی و نظامات دولتی انجام شود، در موارد
فوری اخذ رضایت ضروری نخواهد بود"**

گرفتن رضایت بیمار صرفاً شرط انجام فعل طبیب در معالجه و درمان است و به دلیل آنکه بیمار متوجه نتیجه و پیامد های اعمال و اقدامات پزشکی نمی باشد مانع تحقق مسئولیت طبیب نسبت به نتایج و عوارض نامطلوب درمان یا عمل جراحی نیست .

مسئولیت جزایی پزشک با وجود رضایت بیمار کاملاً از بین نمی رود . به عبارت دیگر رضایت بیمار شرط لازم اما نه کافی برای تبرئه پزشک است.

ماده 319 قانون مجازات اسلامی:

هر گاه طبیبی گرچه حاذق و متخصص باشد در معالجه هایی که شخصاً انجام می دهد یا دستور آن را صادر می کند هر چند با اذن مریض یا ولی او باشد باعث تلف جان یا نقص عضو یا خسارت مالی شود ضامن است.

اگر طبیب در جریان معالجه بیمار سبب اتلاف یا خسارتی گردد ضامن بوده و محکوم به پرداخت دیه است . به منظور رفع مسئولیت طبیب و سقوط ضمان وی تمهیداتی اندیشیده شده که برائت گرفتن قبل از معالجه از جمله آنها است. منظور از ضمان ،ضمان مالی و مدنی است .

برائت یکی از مصداق های شرط عدم مسئولیت (مدنی) است و تا زمانی نافذ خواهد بود که:

- پزشک در انجام اعمال خود مرتکب قصور نشده باشد.
- (رعایت موازین فنی و علمی و نظامات دولتی)
- عمل جراحی یا طبی مشروع باشد.
- رضایت بیمار نیز اخذ شده باشد.

در صورت عدم اخذ برائت نتیجه نامطلوب درمان به عهده پزشک است مگر آنکه او اثبات کند به فعل او ارتباط ندارد .

اما در صورت اخذ برائت ، موارد قانونی انتساب نتیجه درمان پزشک از اثر می افتد و در اینجا بیمار است که باید اثبات کند نتایج نامطلوب ناشی از قصورات پزشک بوده است .

ماده 60 قانون مجازات اسلامی:

چنانچه طبیب قبل از شروع درمان یا اعمال جراحی از مریض یا ولی او برائت حاصل نموده باشد ضامن خسارت جانی، مالی یا نقص عضو نیست و در موارد فوری که اجازه گرفتن ممکن نیست طبیب ضامن نمیباشد.

ماده 322 قانون مجازات اسلامی:

هر گاه طبیب یا بیطار و مانند آن قبل از شروع به درمان از مریض یا ولی او، یا از صاحب حیوان برائت حاصل نماید عهده دار خسارت پدید آمده نخواهد بود.

بهترین شیوه جمع مواد قانونی مربوط به رضایت و برائت این است که بگوئیم در صورت رعایت موازین علمی و فنی و نظامات دولتی ، در صورت اخذ رضایت از بیمار اعمال پزشکی جرم محسوب نمی شود ، فلذا مسئولیت کیفری پزشک منتفی خواهد بود و در صورت اخذ برائت قبل از عمل ، مسئولیت مدنی وی نیز ساقط خواهد شد .

برای اخذ رضایت و برائت چه اطلاعاتی به بیمار داده شود (به زبان ساده و قابل فهم) :

- تشخیص نوع بیماری
- چگونگی اقدام به عمل (طبی – جراحی و...)
- علت اقدام به عمل (منافع و خطرات آن)
- درمانهای جایگزین
- عوارض شایع

((رضایت نامه و برائت نامه))

در راستای اجرای مواد ۳۲۲ ، ۶۰ و بند ۲ ماده ۵۹ قانون مجازات اسلامی و با عنایت به ضرورت اخذ برائت و رضایت از بیماران قبل از درمان این رضایت و ابراء نامه در شرایط صحت عقل ، قصد ، اختیار و اهلیت کامل توسط آقای / خانم..... فرزند متولد ساکن بمنظور انجام هر گونه عملیات درمانی ، جراحی و اقدام مورد نیاز و با تفهیم شرایط کامل بیماری و وضعیت و خطرات احتمالی آن و بصورت منجز به پزشک آقای / خانم..... ایداع گردید تا ایشان بتواند هر نوع اقدام درمانی لازم را مباشرتاً و یا مشارکتاً با پزشکان دیگر بعمل آورد و با امضاء این مرقومه اشخاص موضوع برائت و رضایت نامه ضامن خسارت جانی یا مالی یا نقص عضو مشارالیه نخواهند بود و وفق قاعده فقهی المومنون عند الشروطهم تبری پزشک از مسئولیت را بصورت تام تجویز و شرط نمود .

ضمناً پزشک در صورت ضرورت و در خصوص موضوعات مستحدثه جدید بر اساس قاعده فقهی الضرورات تبیح المحظورات اختیار دارد بدون اینکه نیاز به اخذ برائت و یا رضایت جدید باشد هر گونه اقدام ضروری مورد نیاز را بالمباشره و یا بالمشارکت و یا با تفویض به پزشکان دیگر انجام دهد .

امضاء بیمار

امضاء پزشک

رضایت نامه و برائت نامه

در راستای اجرای مواد 59، 60، 319 و 322 قانون مجازات اسلامی و با عنایت به ضرورت اخذ رضایت و برائت از بیماران قبل از درمان:

اینجانب (بیمار / ولی یا قیم بیمار.....)
فرزند شماره شناسنامه (کد ملی)
صادر از
به آدرس تلفن

همچنین اینجانب فرزند شماره شناسنامه
(کد ملی.....) همسر بیمار.....

در کمال صحت عقل ، قصد ، اختیار و اهلیت کامل رضایت خود را به عنوان (بیمار / ولی یا قیم بیمار/ همسر بیمار) در خصوص بیماری..... به کلیه پزشکان معالج و کادر پزشکی مباشرتاً و یا مشترکاً (اعم از پزشک معالج ، بیهوشی ، مشاور و.....) به منظور هر گونه عملیات تشخیصی و درمانی (اعم از طبی ، جراحی ، بیهوشی و.....) داده و همچنین با توجه به توضیحات ارائه شده در خصوص عوارض احتمالی توسط پزشک با تأیید این رضایت و برائت نامه پزشکان معالج و کادر پزشکی ضامن خسارات جانی ، مالی و نقص عضو مشارالیه نخواهند بود.

ضمناً پزشکان معالج در صورت ضرورت در خصوص انجام اعمال اضافی جدید مورد نیاز بر حسب مورد (از جمله: قطع عضو ، تزریق خون ، اعمال جراحی و طبی تکمیلی و.....) اختیار کامل دارند بدون اینکه نیاز به اخذ رضایت و برائت جدید داشته باشند.

اثر انگشت بیمار	اثر انگشت قیم	اثر انگشت همسر
بیمار	یا سرپرست بیمار	